

BROEDVOGELINVENTARISATIE

BOTSHOL

Verslag over 2012

*Publieksversie: zonder locatiedetails van verstoringsgevoelige
soorten*

Broedvogelinventarisatie Botshol – Verslag 2012

Inhoud	pagina
Inleiding	3
Onderzoeksmethode	3
Criteria	3
Aantal bezoeken en bestede tijd	3
Indeling van de soortbeschrijvingen	3
Publicatie	3
Terreingedeelten van Botshol	4
Soortbeschrijvingen	5 - 33
Afwezige en nieuwe soorten 2012	34
Losse waarnemingen	34
Gewijzigde datumgrenzen	35
Nabeschouwing en aanbevelingen	36
Tabel 1. Aantallen 1992-2012, niet-zangvogels	37
Tabel 2. Aantallen 1992-2012, zangvogels	38

Inventariseerders:

Walter Busse

Arend de Jong

John van der Woude, jvanderw@tiscali.nl (tevens correspondentieadres)

(René Reekers kon dit jaar wegens drukte niet meedoen maar blijft paraat.)

Met dank aan :

Sytze de Vries, ex-beheerder van Botshol (Natuurmonumenten) voor aanvullende broedvogelgegevens.

Verwijzen s.v.p. als volgt:

Natuurmonumenten Beheereenheid Vechtplassen (2013). Broedvogelinventarisatie Botshol, verslag 2012. Intern verslag van vrijwilligers, publieksversie.

Foto's omslag (ontleend aan waarneming.nl) :

Gekraagde Roodstaart, foto Mariet Verbeek; Grauwe Vliegenvanger, foto Roely Bos;

Purperreiger juveniel Botshol Grote Wije 22 juli 2012, foto Frank Blankers.

Gekraagde Roodstaart is nieuw voor de Botshol (2 territoria). Grauwe Vliegenvanger heeft een record (7 territoria). Purperreiger wordt regelmatig gezien maar broeden is sinds de jaren '80 niet meer vastgesteld.

Inleiding

De reeks broedvogelinventarisaties in dit ca. 200 ha. grote moerasreservaat van Natuurmonumenten ten Zuiden van Ouderkerk aan de Amstel werd in 2012 door de inventariseerders voortgezet. Op pag. 4 is het geïnventariseerde gebied afgebeeld. Alleen in Moeras de Boer met een oppervlakte van 8 hectare (zie omlijnd gedeelte in de kleine kaart, pag. 4) zijn alle voorkomende broedvogelsoorten geïnventariseerd. In de rest van het terrein zijn de meest algemene broedvogelsoorten niet mee geïnventariseerd. In de soortenlijst worden de broedvogelsoorten besproken. Overige waarnemingen zijn aan het eind opgenomen.

Onderzoekmethode, criteria, informatiesysteem

Uitgevoerd werd de uitgebreide territoriumkartering. Van het op pag. 4 afgebeelde gebied werd elk terreingedeelte minstens viermaal bezocht (zie ook aantal bezoeken en bestede tijd).

Bij het uitwerken zijn zoveel mogelijk de SOVON-criteria gebruikt, zoals opgesteld in de Handleiding BMP 2011. In deze nieuwe handleiding zijn voor het eerst sinds lange tijd de datumgrenzen van veel soorten aangepast. Zie pag. 35 voor de relevante soorten.

De gegevens van 2012 zullen behalve in dit verslag eveneens ingevoerd worden in het geografisch informatiesysteem van Natuurmonumenten (NeLis/Grafisch). Ook de gegevens van de voorgaande jaren zijn nu in dat systeem ingevoerd, teruggaand tot het jaar 1995.

Aantal bezoeken en bestede tijd

In totaal hebben er 19 bezoeken plaatsgevonden (waarvan 1 's avonds): 1x in maart (6 uren), 3x in april (20 uren), 11x in mei (59 uren), 4x in juni (22 uren). Het totaal aantal bestede uren is dus **107 uren**. Hierin zit een aantal uren heen en weer varen, lunchen etc., maar ook op die uren wordt waargenomen, zij het soms voor een tweede maal. Alle delen van het gebied zijn vier keer bezocht.

Per ha. is er dus 107 uur / 200 ha = 32 minuten geïnventariseerd (in 2011 37 minuten). Dit komt goed overeen met de gemiddeld 34 minuten per ha. van de jarenlange inventarisatie van het moerasgebied De Wieden (ruim 8400 ha.; Limosa jg. 85 nr. 4, 2012).

Indeling van de soortbeschrijving

Per soort is aangegeven:

- aantal territoria, een korte beschrijving en vaak een stippenkaart (situatie 2012; N = nest).
- grafiek met de aantallen territoria in de periode 1992 – 2012.
- trend in Nederland, zoals berekend door Sovon voor de periode 1990-2010.

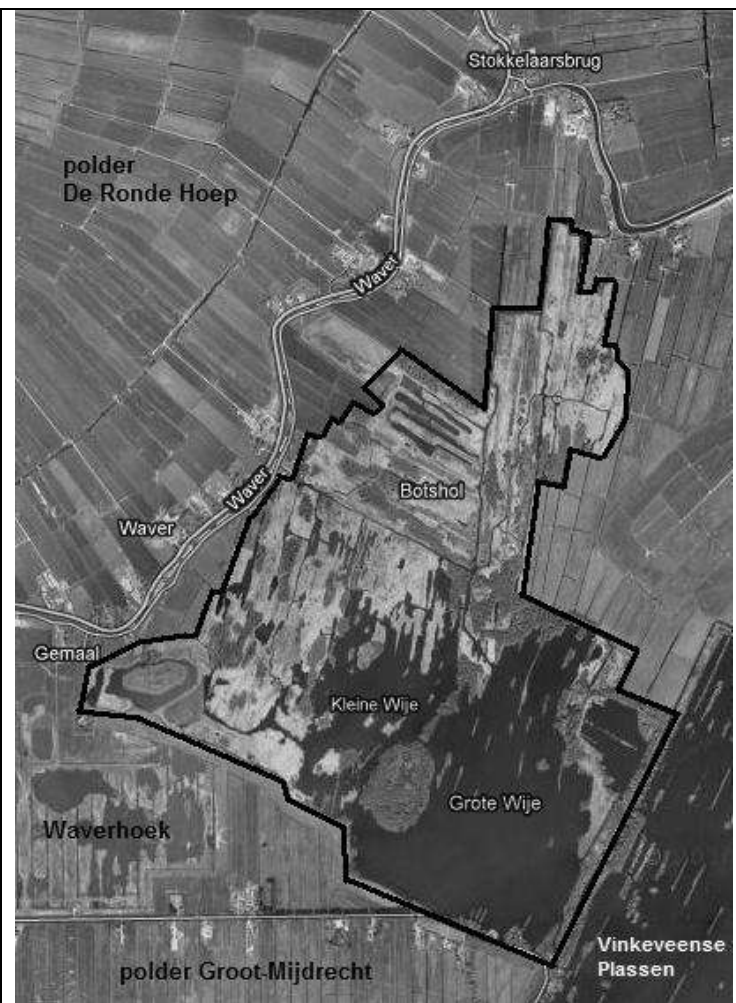
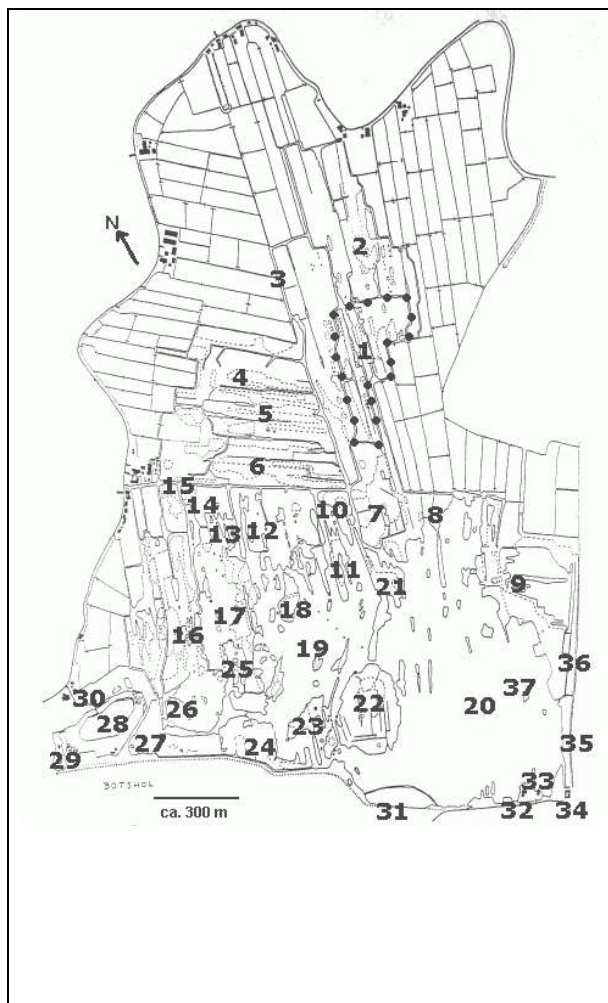
Stippenkaarten zijn van alle soorten beschikbaar in het eerdergenoemde informatiesysteem van Natuurmonumenten.

De stippenkaarten geven het geschatte midden van de territoria weer, in enkele gevallen tevens het nest. Naar nesten wordt niet actief gezocht, behalve bij Grauwe Gans, Aalscholver, Kokmeeuw, etc.; ook wordt vroeg in het seizoen (als de bomen nog niet in blad staan) geprobeerd roofvogelnesten in kaart te brengen.

Aan het eind van het verslag zijn in twee tabellen alle aantallen broedvogels sinds 1992 opgenomen.

Publicatie

In De Gierzwaluw, het kwartaalblad van de Vogelwerkgroep Amsterdam, heeft John een artikel geplaatst over de ontwikkeling van de broedvogelstand in de Botshol over de periode dat hij er helpt inventariseren: 'Twintig jaar broedvogels Botshol', De Gierzwaluw jg. 50(1), juni 2012, pag. 14-24.

Satellietbeeld uit Google Maps 5 jan. 2010.
Zwarte lijn is begrenzing van het inventarisatiegebied.

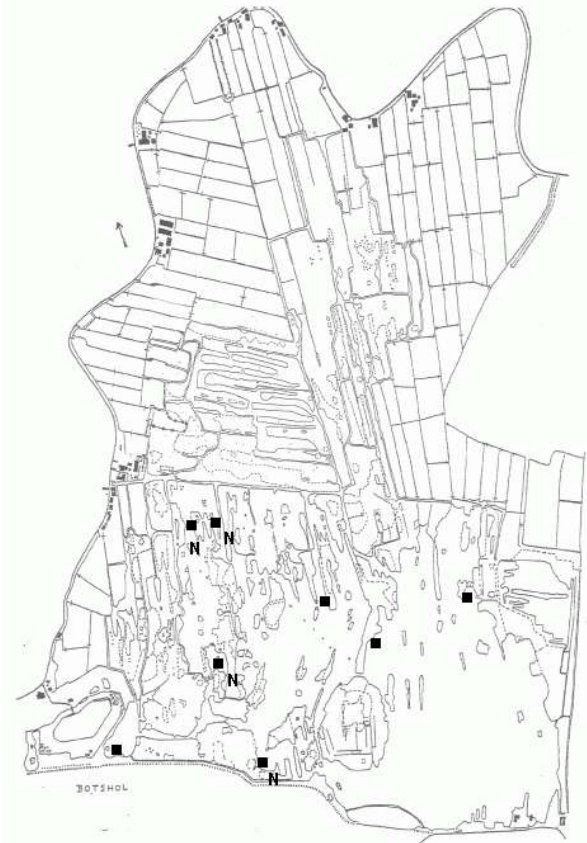
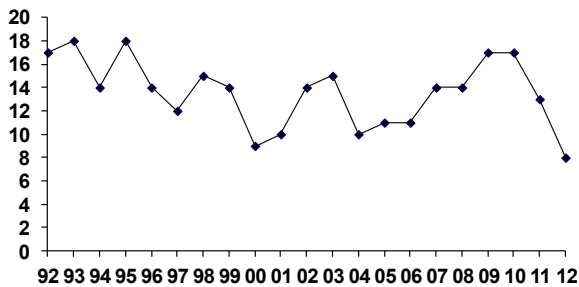
Terreingedeelten van Botshol

1. Moeras de Boer	20. Grote Wijde
2. Zwanegat	21. Kleine Kooibos
3. Vliet	22. Grote Kooibos
4. Onverdeelde Helft (nieuwe petgaten)	23. Bokmaeiland
5. Turfakker (nieuwe petgaten)	24. Het Nauwe
6. Duvelsandam	25. Gat van Bram de Bruin
7. Zeven Morgen	26. Achter het Fort
8. Pruilhoek	27. Fortplas
9. Kloosterkolk	28. Fort
10. Dunboomeiland	29. Fortgracht
11. Dunboomeiland-zuid	30. Fortwachterswoning
12. Putjes	31. Zwemdijk
13. Waterlelieplasje	32. Beheerderswoning
14. Paardespul	33. Botenhuis
15. Brugsloot	34. Botsholse Schuur
16. Toonewater	35. Ruige Kade
17. Krakeelakker	36. Griend
18. Eiland van Verweij	37. Meeuweneiland
19. Kleine Wijde	

Fuut (Great Crested Grebe)
8 territoria (waarvan 4 nesten).

Hoofdzakelijk op en rond de Kleine Wije.
In het noordelijk deel van de Botshol geen territoria, en slechts 2 territoria op de Grote Wije.

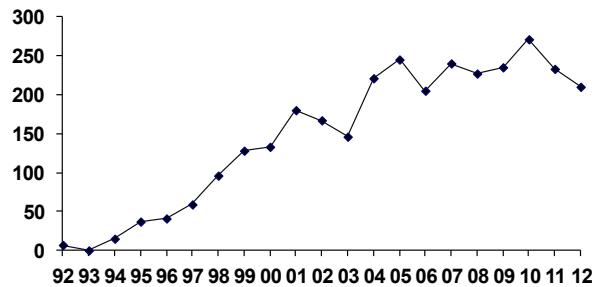
Nederland 1990-2010: matige afname.

Aalscholver (Cormorant)
210 bewoonde nesten.
Geteld op 10 april.

De Aalscholverstand is na een snelle groei tot 2004 nu alweer jaren stabiel.

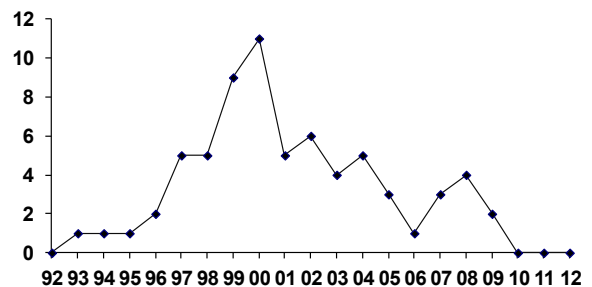
Nederland 1990-2010: matige toename.

Blauwe Reiger (Grey Heron)
0 territoria.

Geen nesten in de Kloosterkolk vastgesteld.
Er worden wel regelmatig Blauwe Reigers gezien in de Kloosterkolk en omgeving maar dit kunnen niet-broedende exemplaren zijn.

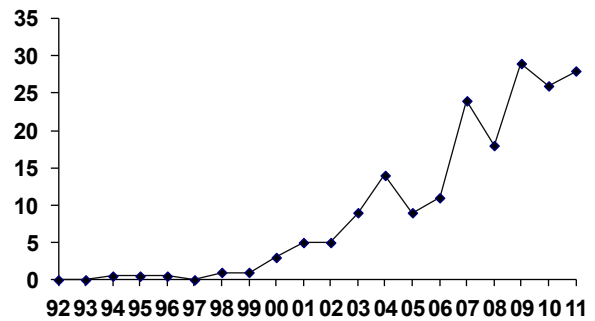
Nederland 1990-2010: stabiel.

Lepelaar (Spoonbill)

28 nesten: 11 op de oude kolonieplek, en 17 op de Grote Wije (vorig jaar 15 om 13). Steeds meer Lepelaars broeden dus nu op dit eiland in de Grote Wije.

Nederland 1990-2010: sterke toename.

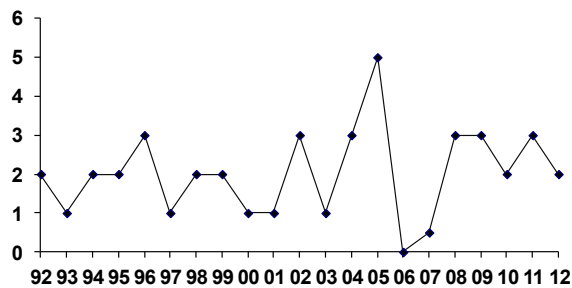

Knobbelzwaan (Mute Swan)

1 nest en 1 territorium

In het noordelijke territorium werd 1 dode zwaan gezien (met de levende op enige afstand).

Nederland 1990-2010: matige toename.

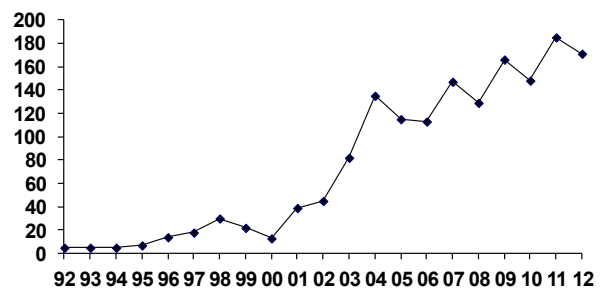

Grauwe Gans (Greylag Goose)

171 nesten.

Tijdens de speciale apriltelling zijn, verspreid over Grote Wije 115 en de Kleine Wije 56 bewoonde nesten gevonden.

Nederland 1990-2010: sterke toename.

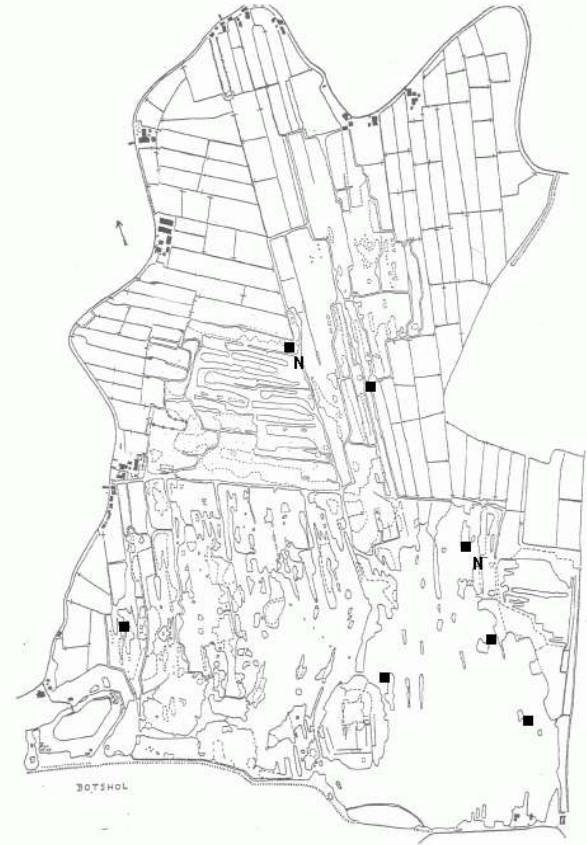
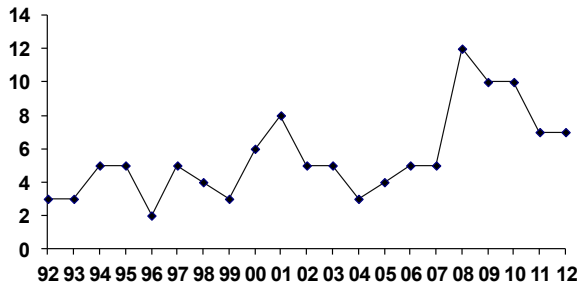

Nijlgans (Egyptian Goose)

7 territoria.

Is de groei er uit bij deze exoot?

Nederland 1990-2010: sterke toename.

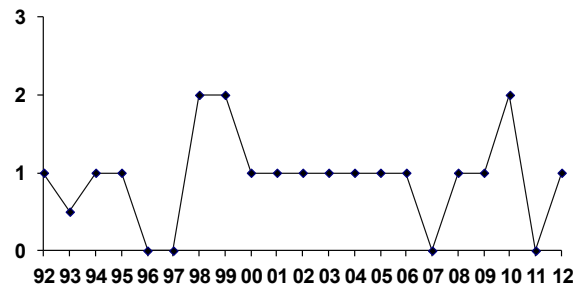

Bergeend (Shelduck)

1 territorium

In de nieuwe petgaten zijn niet-vliegvlugge jongen gezien.

Nederland 1990-2010: matige toename.

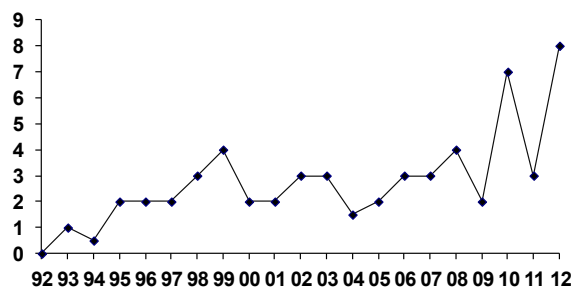

Krakeend (Gadwall)

8 territoria.

Twee nesten

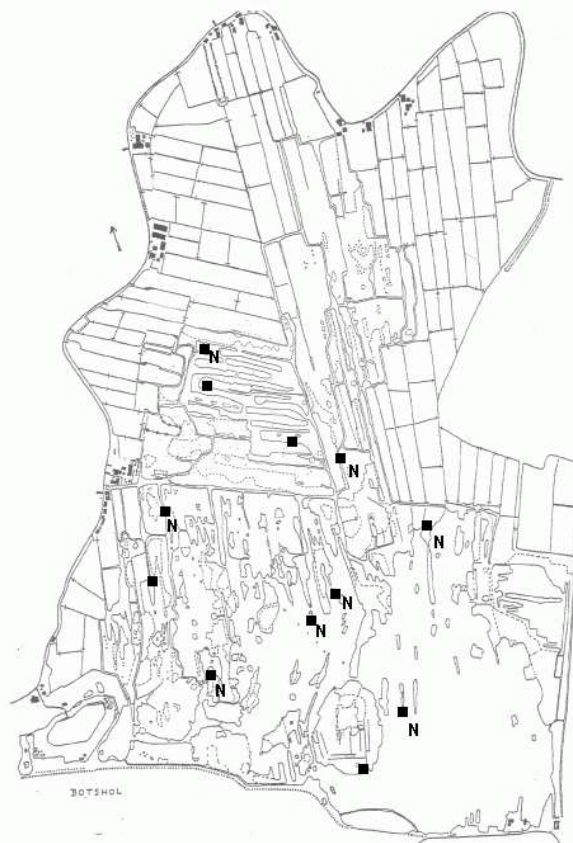
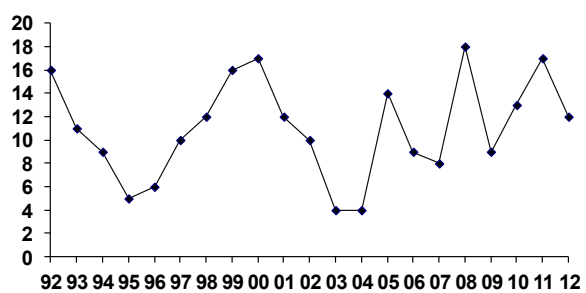
Nederland 1990-2010: sterke toename.

Wilde Eend (Mallard)

12 territoria, waarvan 8 nestvondsten.

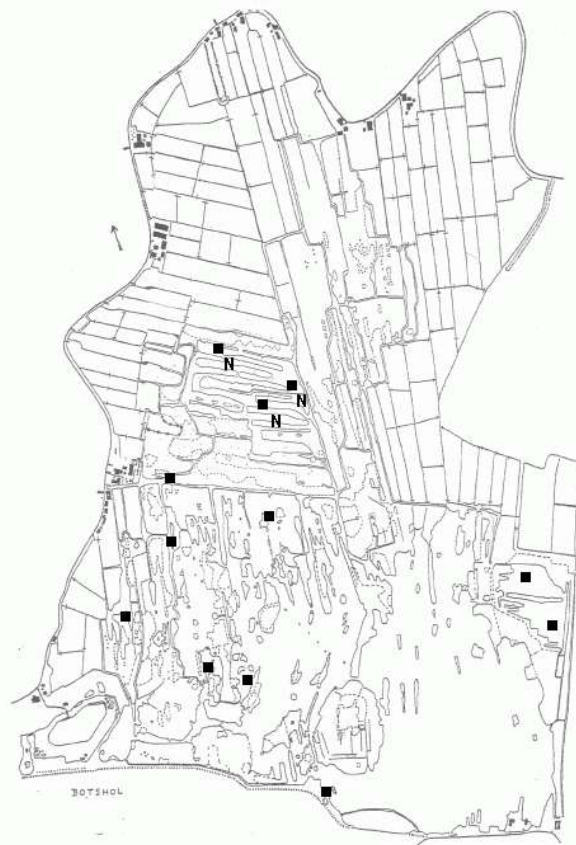
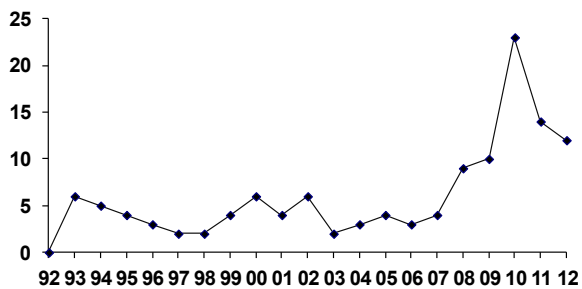
Nederland 1990-2010: matige afname.

Kuifeend (Tufted Duck)

12 territoria, waarvan 3 nesten.

Nederland 1990-2010: matige toename.

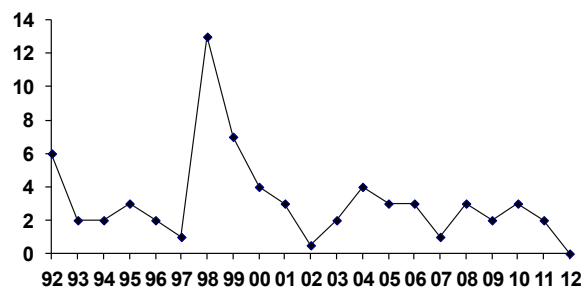

Krooneend (Red-crested Pochard)

0 territoria.

In de Fortgracht werden wel enkele malen Krooneenden gezien.

Nederland 1990-2010: sterke toename.

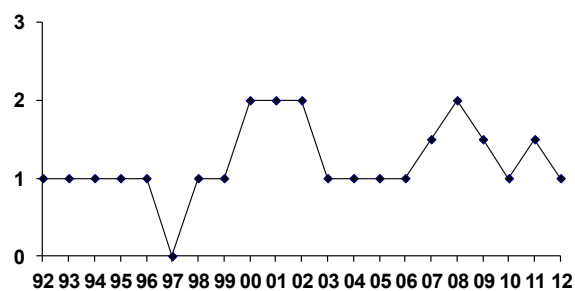

Bruine Kiekendief (Marsh Harrier)

1 territorium.

Er is geen broedgeval geconstateerd. Wel waren er de hele broedperiode vrouwtjes aanwezig en een volwassen man. Er zijn in het geheel geen jongen bruine kiekendieven gezien.

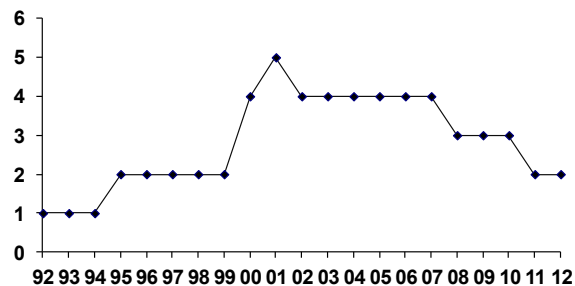
Nederland 1990-2010: matige afname.

Havik (Goshawk)

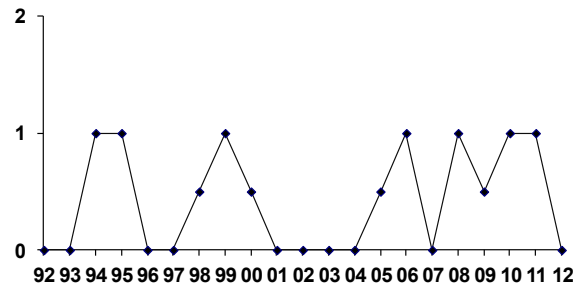
2 nesten.

Nederland 1990-2010: stabiel.

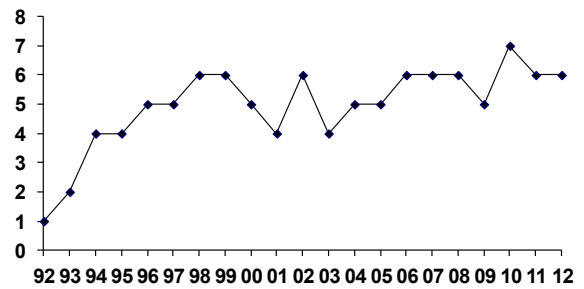
Sperwer (Eurasian Sparrowhawk)
0 territoria.

Nederland 1990-2010: stabiel.

Buizerd (Buzzard)
6 nesten vastgesteld.

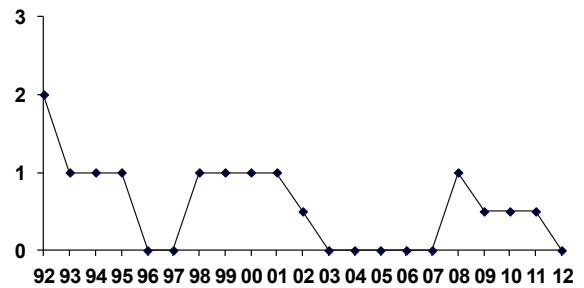
Nederland 1990-2010: matige toename.

Boomvalk (Hobby)
0 territoria.

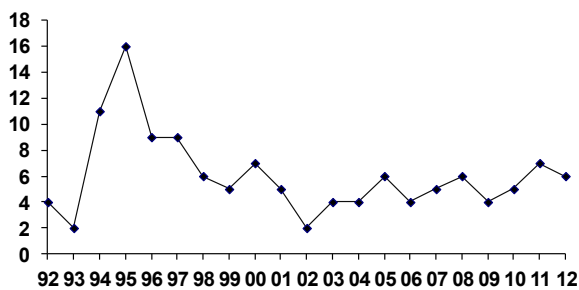
Wel enkele losse waarnemingen.

Nederland 1990-2010: matige afname.

Fazant (Pheasant)
6 territoria.

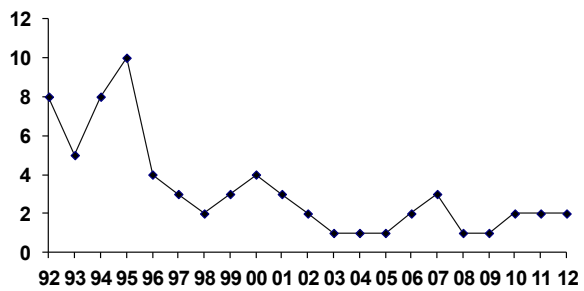
Nederland 1990-2010: matige afname.

Waterhoen (Moorhen)

2 territoria.

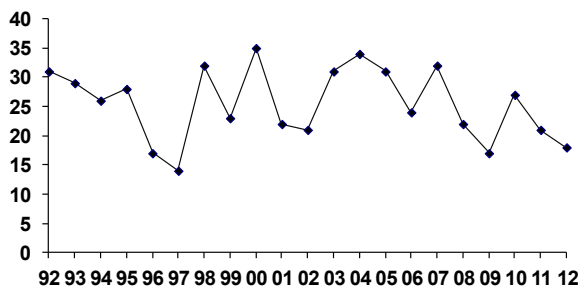
Nederland 1990-2007: matige afname.

Meerkoet (Coot)

18 territoria (5 nesten vastgesteld).

Nederland 1990-2010: stabiel.

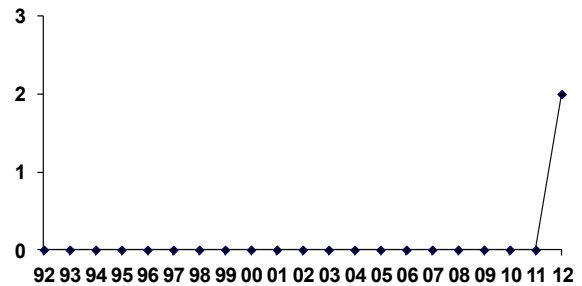

Kievit (Northern Lapwing)

2 territoria in de nieuwe petgaten ,waarvan er één zeker jongen heeft grootgebracht.

Een nieuwe soort voor de Botshol, althans sinds 1992.

Nederland 1990-2010: stabiel.

Kokmeeuw (Black-headed Gull)

126 nesten.

Nesten geteld op 11 mei.

Aantal nesten per plek (zie kaart)

1: 12

2: 2

3: 55

4: 18

5: 39

6: 0

7: 0

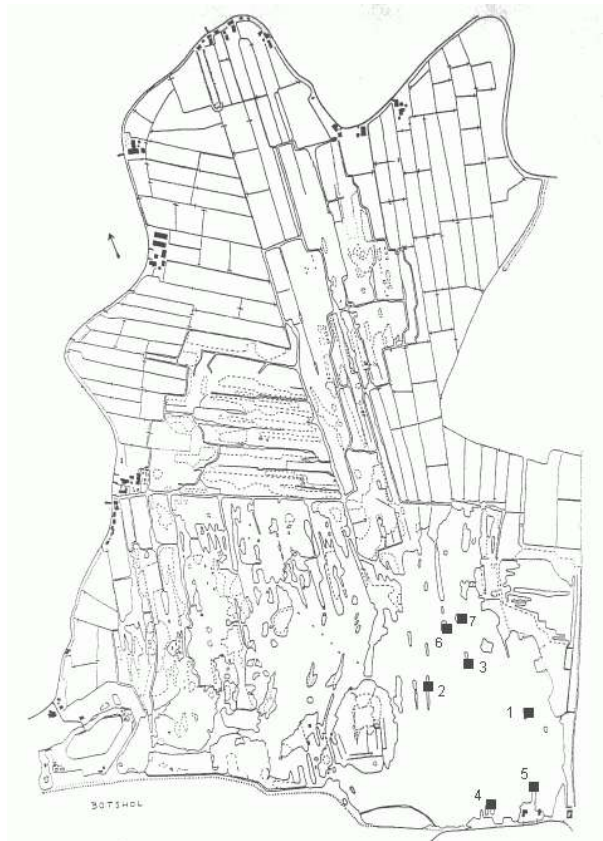
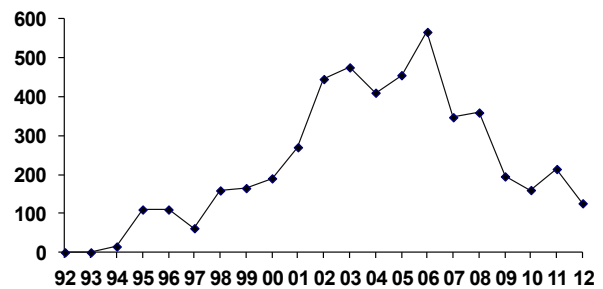
Van de nesten bij 4 en 5 (dus bij de beheerderswoning) zijn alle jongen door predatie van Havik om het leven gekomen (meded. Sytze de Vries). Ook op de andere broedeilanden zijn mogelijk door predatie weinig jongen groot geworden. Volgend jaar moeten we proberen jongen te tellen, op een aantal momenten in het seizoen.

Havik (mogelijk één individu) lijkt zich de laatste jaren te hebben toegelegd op jonge Kokmeeuwen.

De latere kolonies bij 4 en 5 zijn mogelijk juist ontstaan doordat de Kokmeeuwen zich daar veiliger voelden (dichtbij de bewoning) maar dat heeft dus, in elk geval in 2012, niet meer geholpen.

Dat er nu steeds meer Kokmeeuwen tussen de Lepelaars broeden (eiland 3) heeft hier ook mee te maken, want daar waagt de Havik zich waarschijnlijk niet tussen.

Nederland 1990-2010: matige afname.

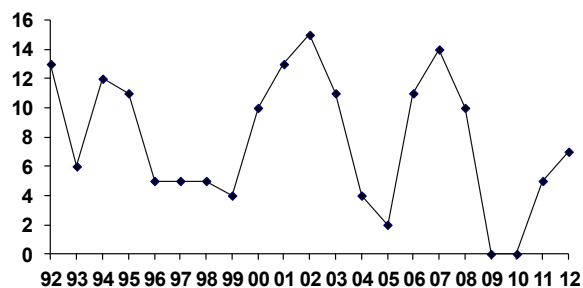

Zwarte Stern (Black Tern)

7 nesten .

Op 25 mei waren 7 vlotjes bezet met broedende vogels .

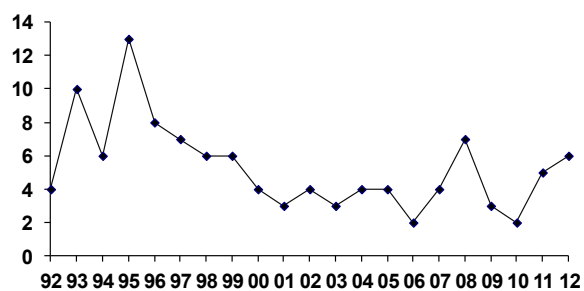
Nederland 1990-2010: stabiel.

Houtduif (Wood Pigeon)

6 territoria.

Nederland 1990-2010: matige afname.

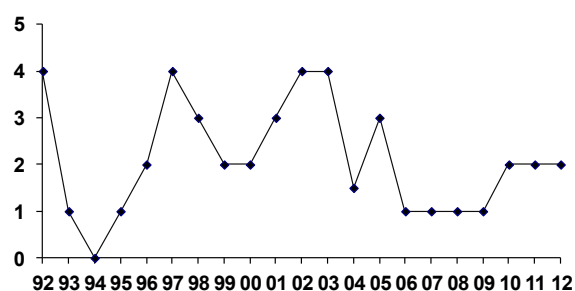

Holenduif (Stock Dove)

2 territoria.

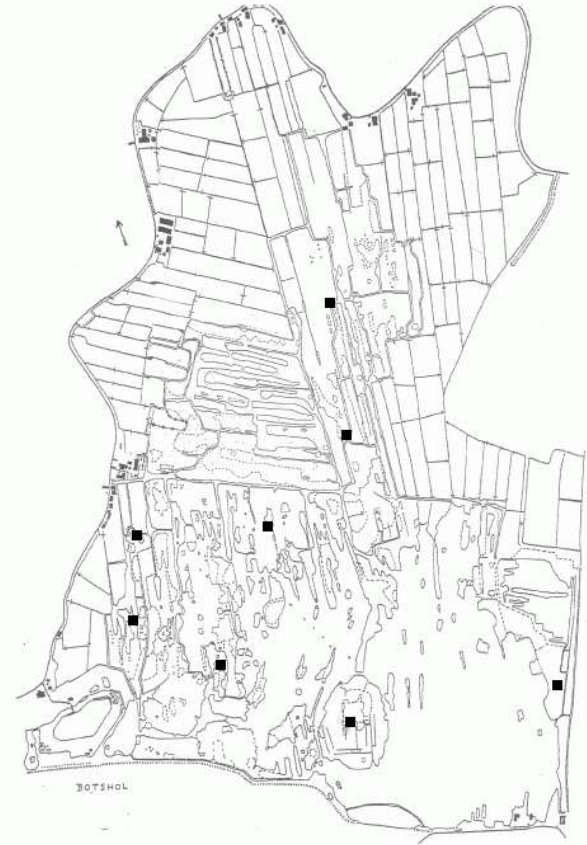
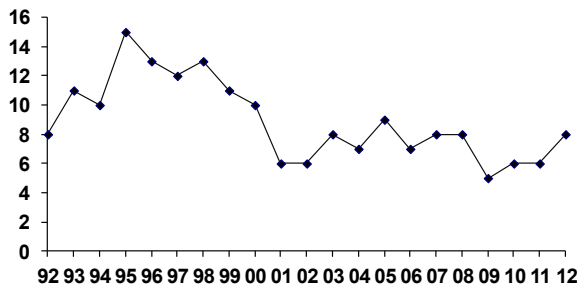
1 nest bij de beheerderswoning en 1 territorium bij de Kloosterkolk.

Nederland 1990-2010: stabiel.

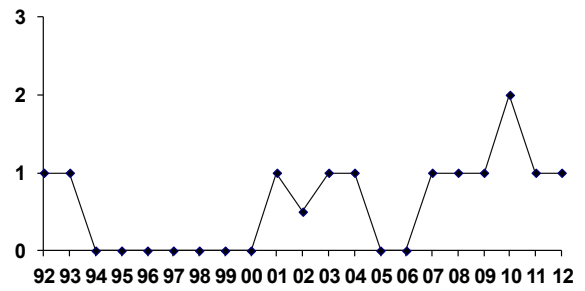
Koekoek (Cuckoo)
8 territoria.

Nederland 1990-2010: matige afname.

Bosuil (Tawny Owl)
1 territorium. Geen jongen waargenomen.

Nederland 1990-2010: stabiel.

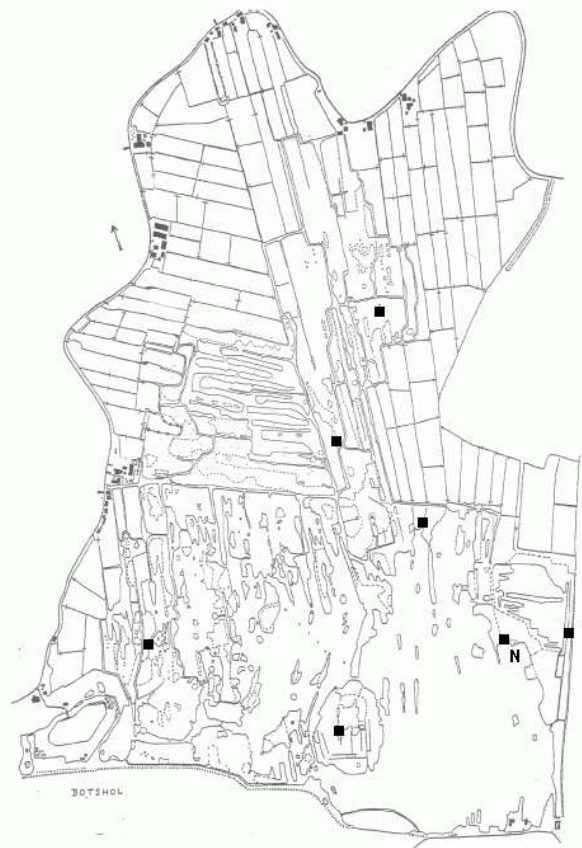
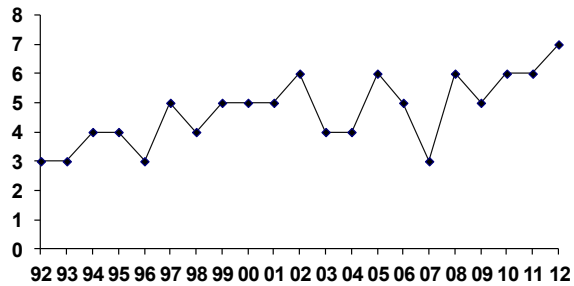

Grote Bonte Specht

(Great Spotted Woodpecker)

7 territoria, waarvan 1 nestvondst.

Nederland 1990-2010: matige toename.

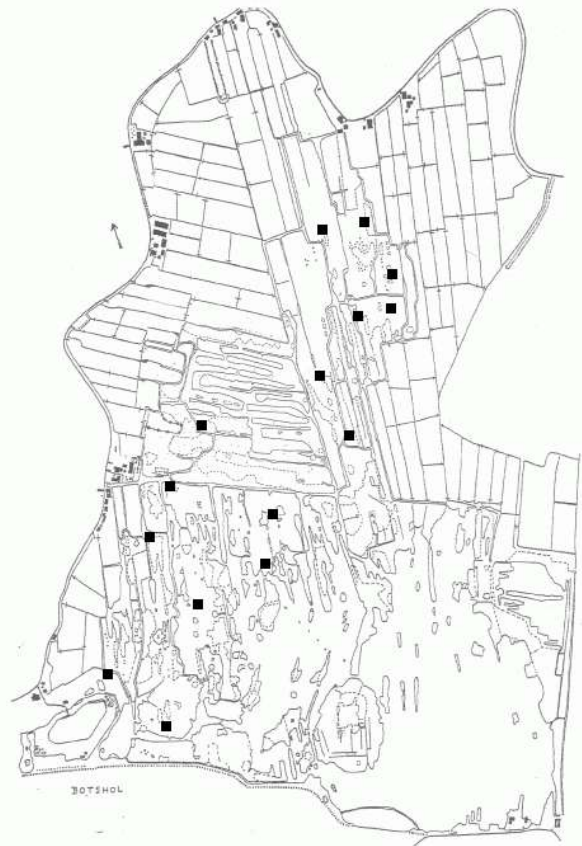
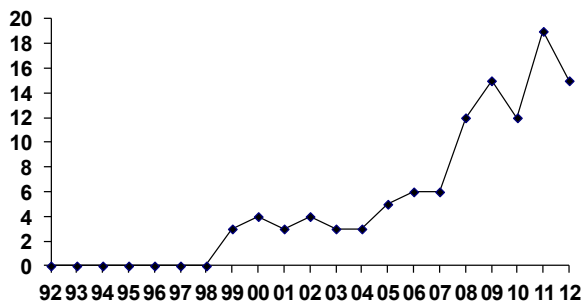

Boompieper (Tree Pipit)

15 territoria.

De aantallen blijven hoog. Voor Boompieper is de Botshol één van de zeer weinige broedplaatsen in het Groene Hart, dankzij de afwisseling van de soms drogere rietlanden met struiken en solitaire bomen.

Nederland 1990-2010: matige toename.

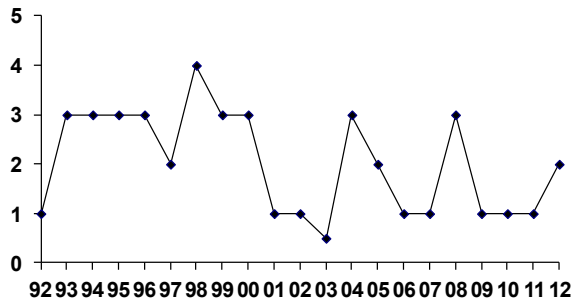
Witte Kwikstaart

(White Wagtail)

2 territoria.

1 bij de beheerderswoning en 1 middenin het gebied.

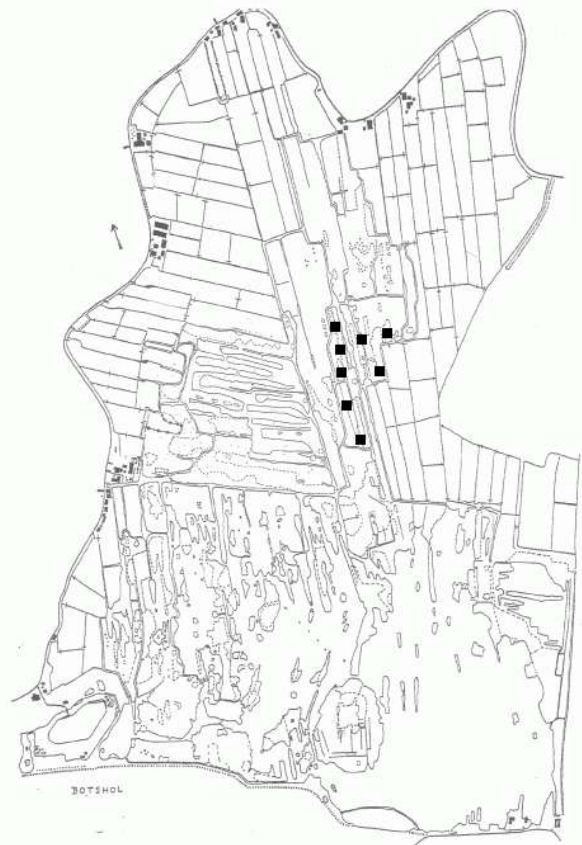
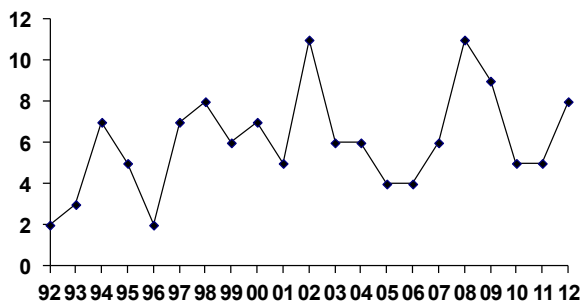
Nederland 1990-2010: matige afname.

Winterkoning (Wren)

8 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

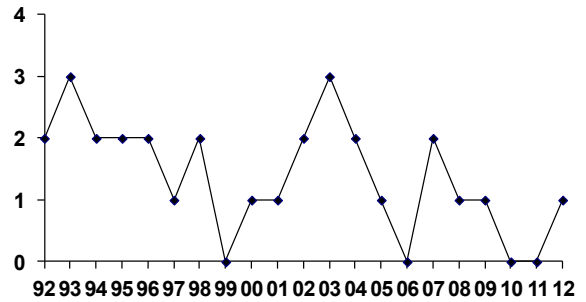
Nederland 1990-2010: matige toename.

Heggenmus (Dunnock)

1 territorium; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

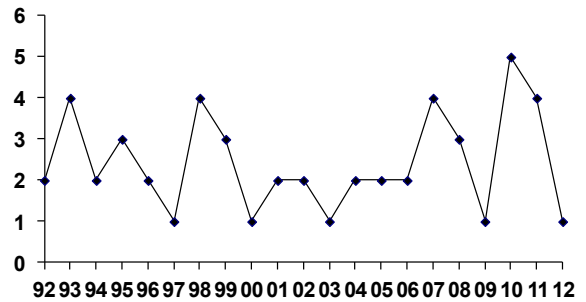
Nederland 1990-2010: stabiel.

Roodborst (Robin)

1 territorium; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

Nederland 1990-2010: stabiel.

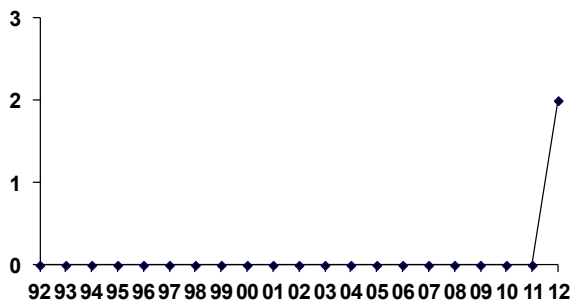
Gekraagde Roodstaart (Redstart)

2 territoria

Nieuw voor de Botshol! Beide territoria zijn gebaseerd op meerdere en vaak langdurige zangwaarnemingen. De waarnemingsdata zijn 13, 24, 27 en 30 mei.

Bij het noordelijke territorium is nog gezien dat een adult met voer sleepte.

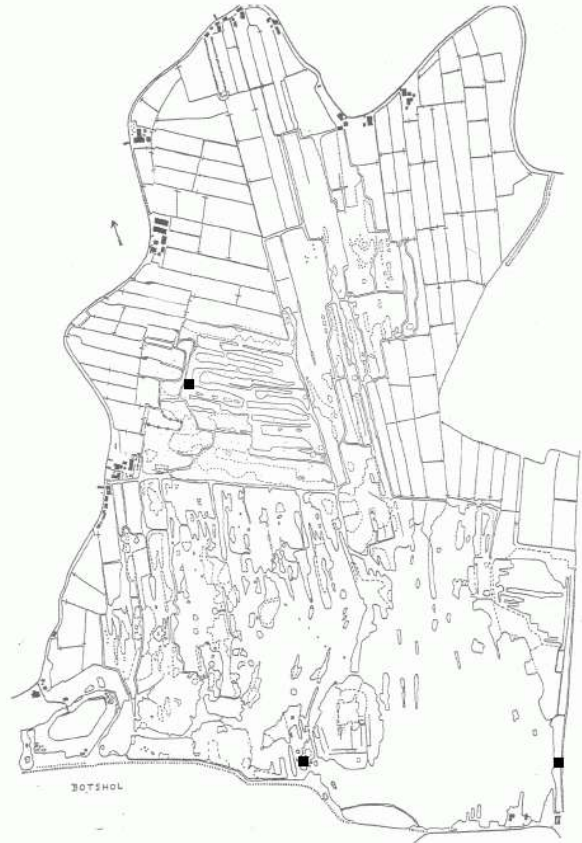
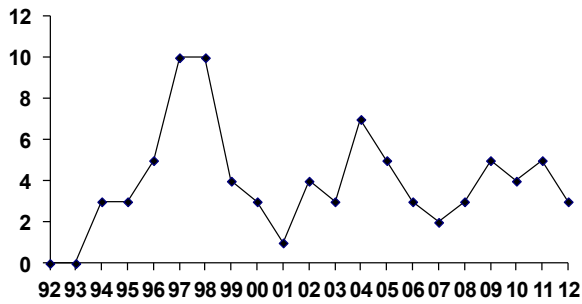
Nederland 1990-2010: stabiel.

Blauwborst (Bluethroat)

3 territoria.

Nederland 1990-2010: matige toename.

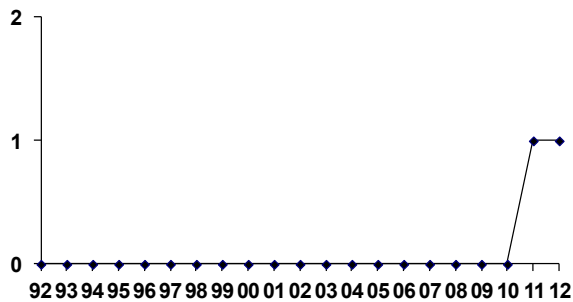

Nachtegaal (Nightingale)

1 territorium

Opnieuw een territorium, na de primeur van vorig jaar, en op vrijwel dezelfde plek. Zes zangwaarnemingen op deze plek, tussen 30 april en 29 mei.

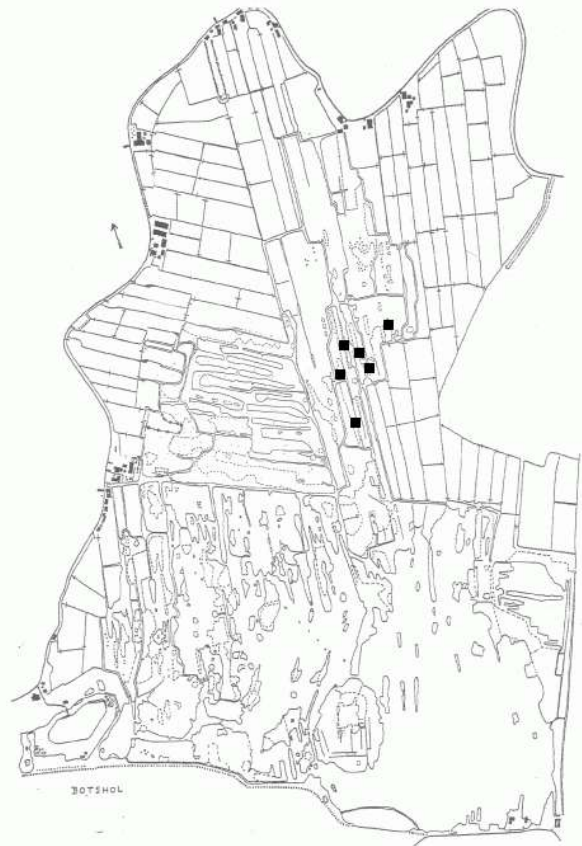
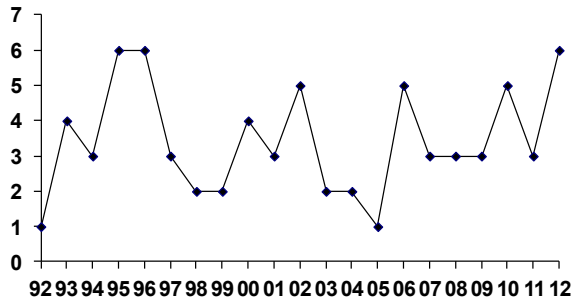
Daarnaast zijn op het Dunboomeiland twee zangwaarnemingen gedaan, maar beide (30 april en 2 mei) vielen na de datumgrens.

Merel (Blackbird)

6 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

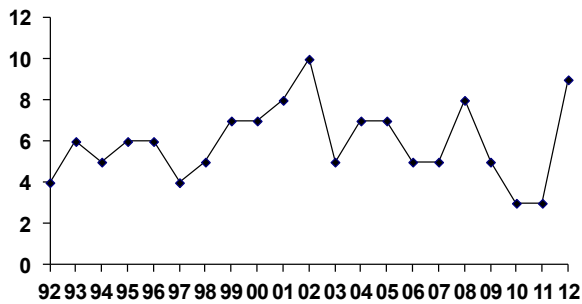
Nederland 1990-2010: matige toename.

Zanglijster (Song Thrush)

9 territoria waarvan 1 nestvondst.

Nederland 1990-2010: matige toename.

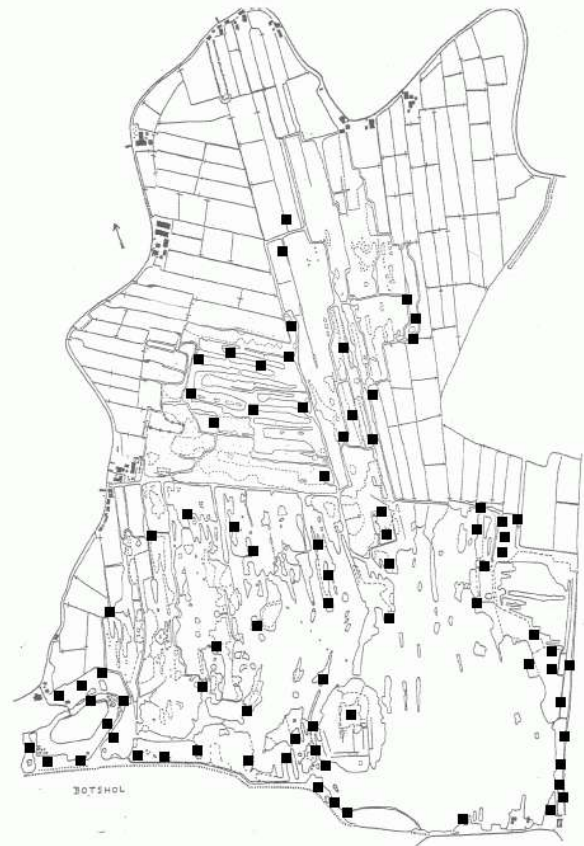
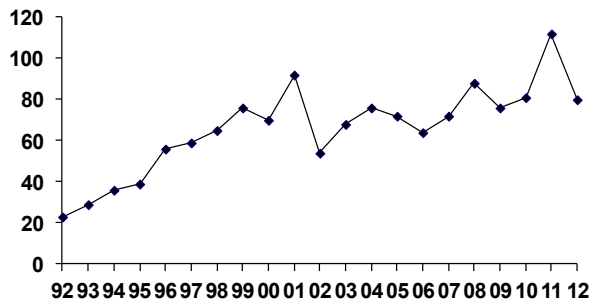

Rietzanger (Sedge Warbler)

80 territoria.

Steeds meer aanwezig in de opengemaakte stukken moerasbos in Turfakker e.o. ('de nieuwe petgaten').

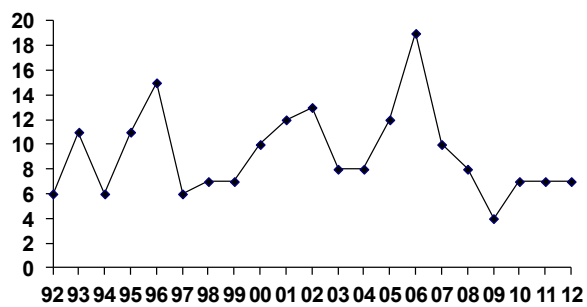
Nederland 1990-2010: matige toename.

Snor (Savi's Warbler)

7 territoria.

Nederland 1990-2010: matige toename.

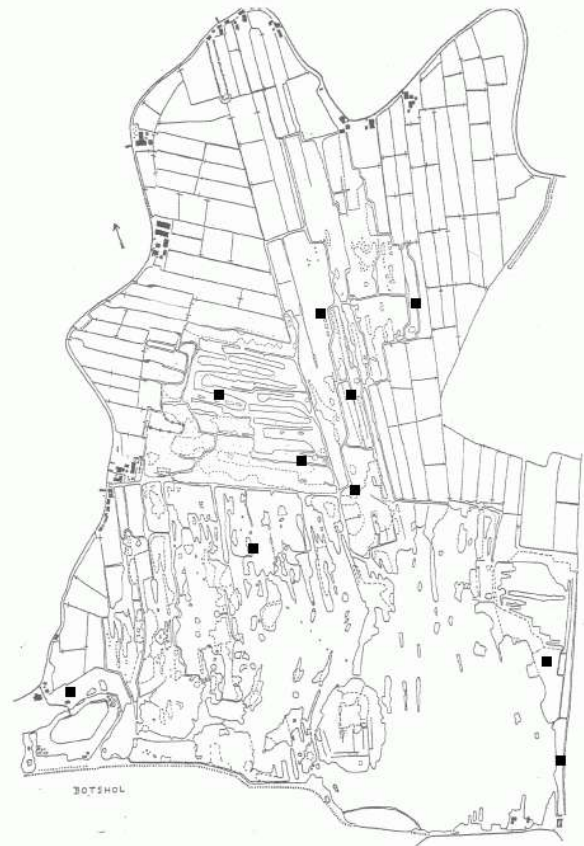
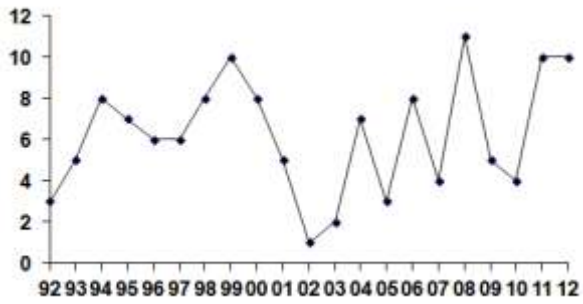

Sprinkhaanzanger

(Grasshopper Warbler)

10 territoria.

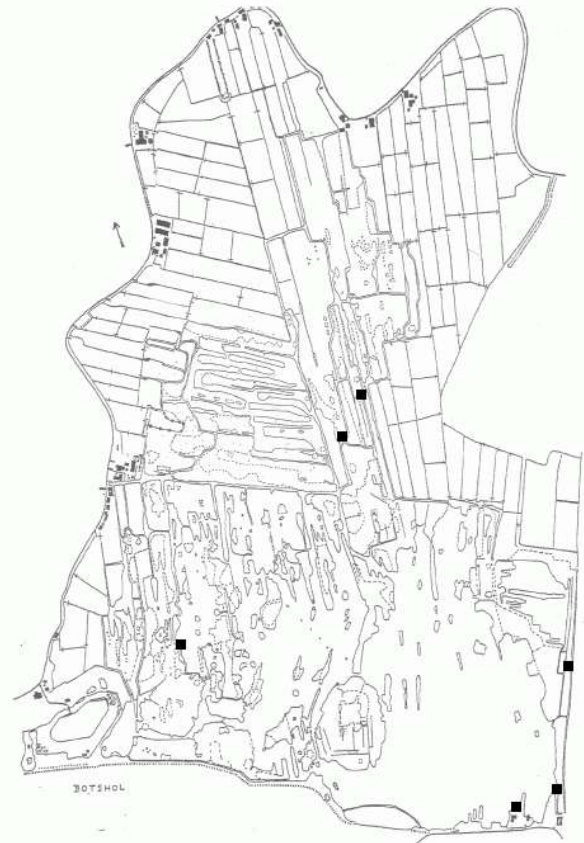
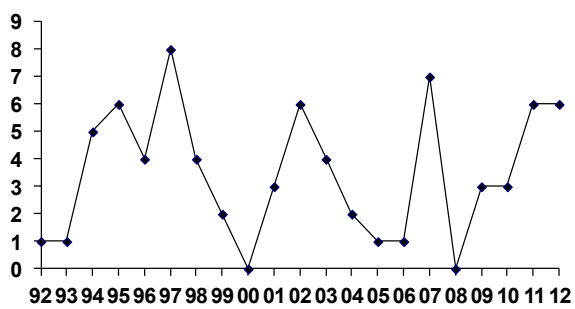
Nederland 1990-2010: matige toename.

Bosrietzanger (Marsh Warbler)

6 territoria.

Nederland 1990-2010: stabiel.

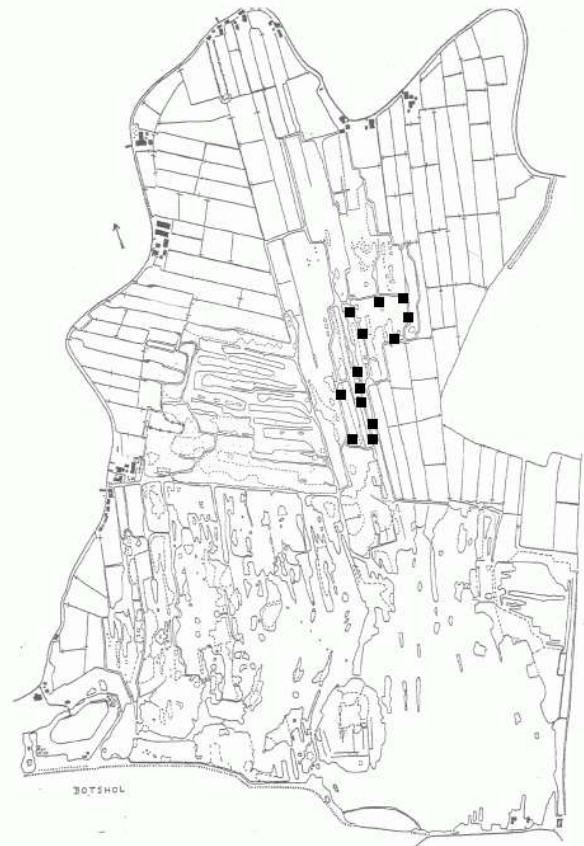
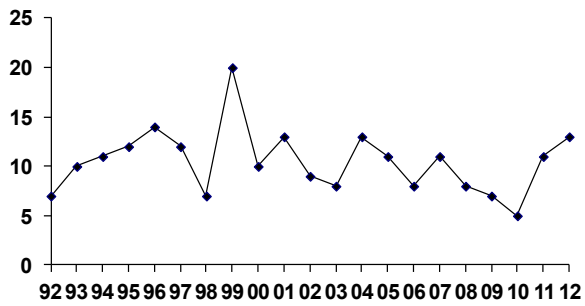

Kleine Karekiet

(Reed Warbler)

13 territoria; *wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.)*.

Nederland 1990-2010: stabiel.

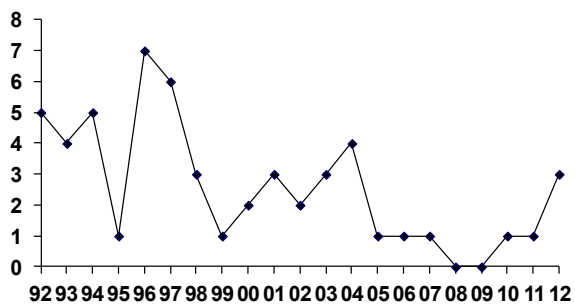

Spotvogel (Icterine Warbler)

3 territoria.

Lijkt wat op te krabbelen na de dip in 2008/2009.

Nederland 1990-2010: matige afname.

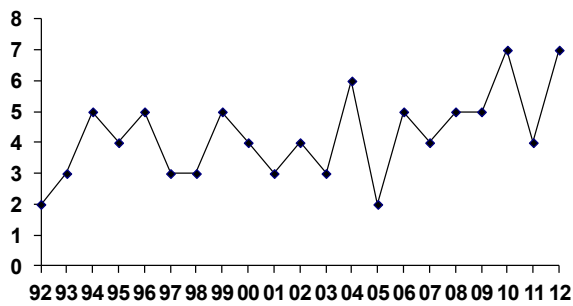

Tuinfluitier (Garden Warbler)

7 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

De landelijke trend is een afname maar in de Botshol is daar gelukkig weinig van te merken. Bossen in Nederland verschromen steeds meer maar in de Botshol kunnen deze vogels nog veel voedsel vinden.

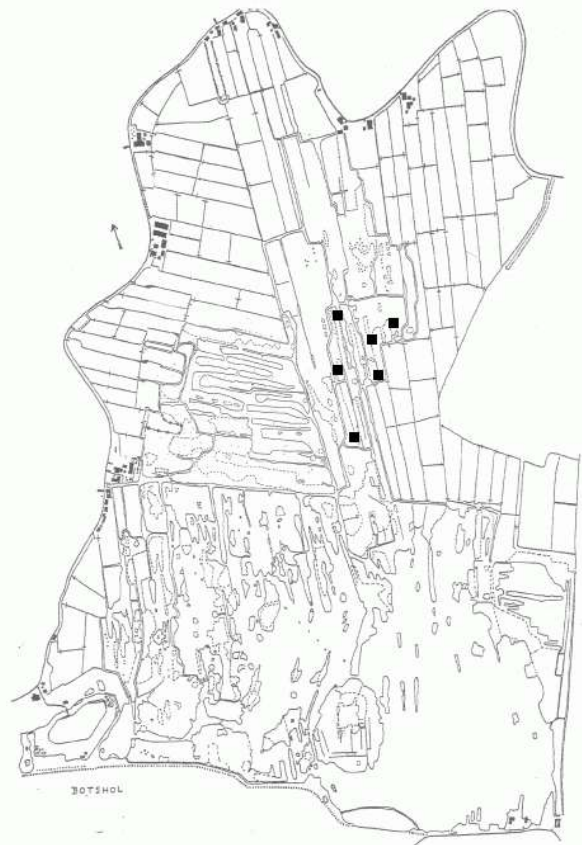
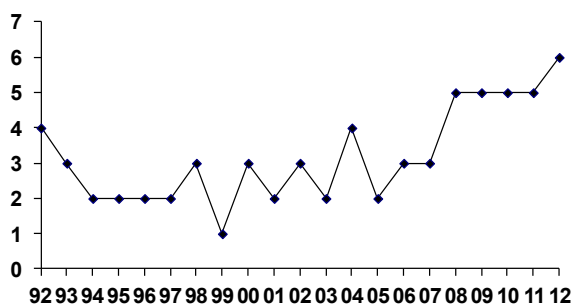
Nederland 1990-2010: matige afname.

Zwartkop (Blackcap)

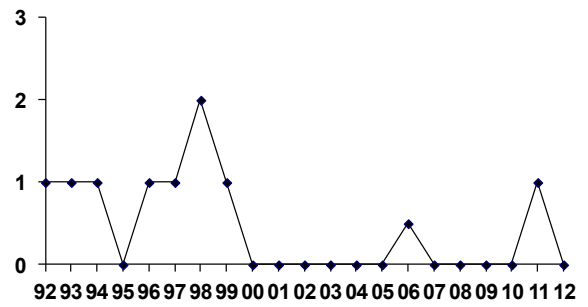
6 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

Nederland 1990-2010: matige toename.

Braamsluiper (Whitethroat)
0 territoria.

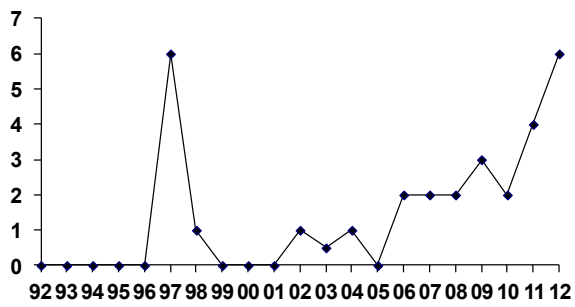
Nederland 1990-2010: matige afname.

Grasmus (Whitethroat)
6 territoria.

De soort neemt toe, wat past bij de landelijke trend.

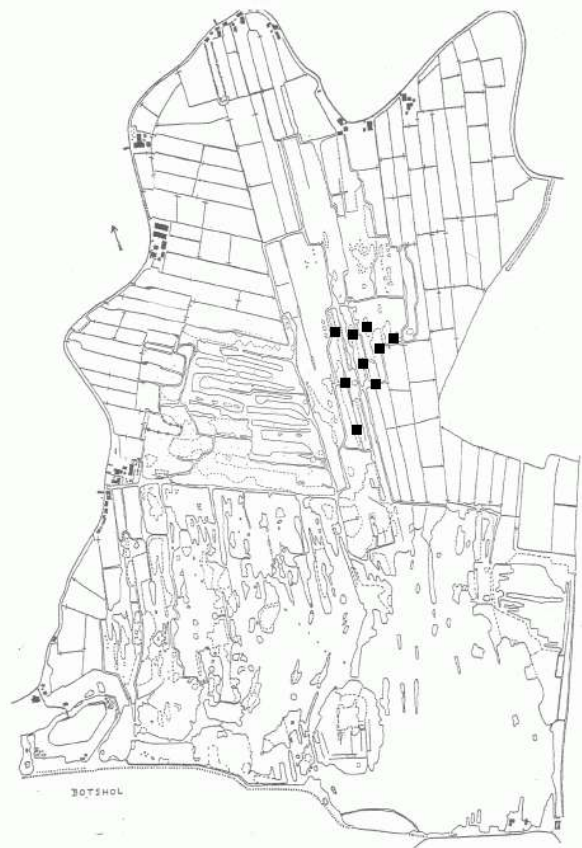
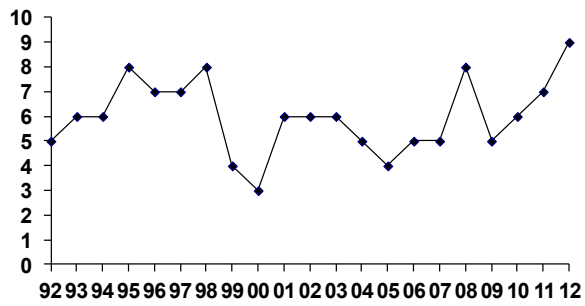
Nederland 1990-2010: matige toename.

Tjiftjaf (Chiffchaff)

9 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

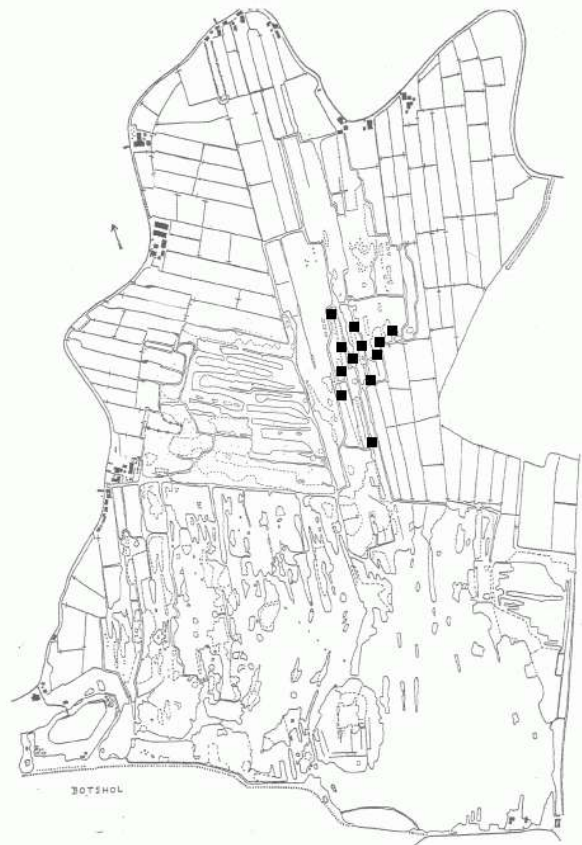
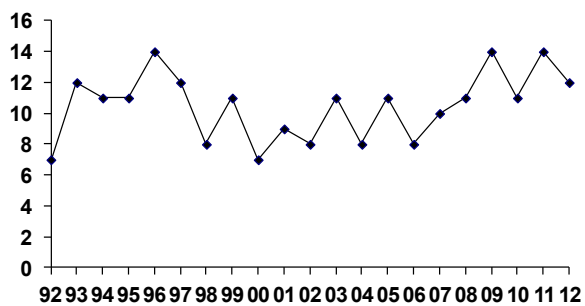
Nederland 1990-2010: stabiel.

Fitis (Willow Warbler)

12 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

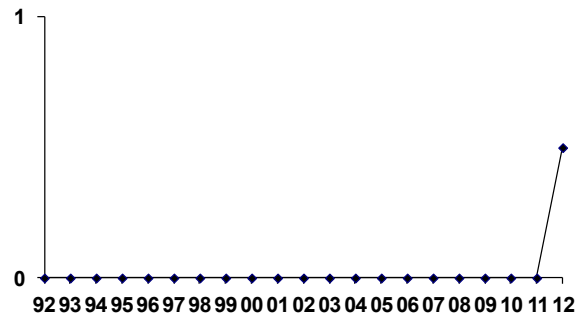
Nederland 1990-2010: matige afname.

Goudhaan (Goldcrest)

0-1 territorium

Bij de Botsholse Schuur is op 25 mei zang van Goudhaan gehoord; de vogel zelf is niet gezien. Mogelijk is er een territorium in de aanpalende tuin; vandaar een 'half' territorium (0-1) voor Botshol (de vogel zong in de Botshol). Volgend jaar moet hier extra aandacht aan besteed worden. De dichtstbijzijnde territoria van Goudhaan zijn op de Utrechtse Heuvelrug en in het Amsterdamse Bos.

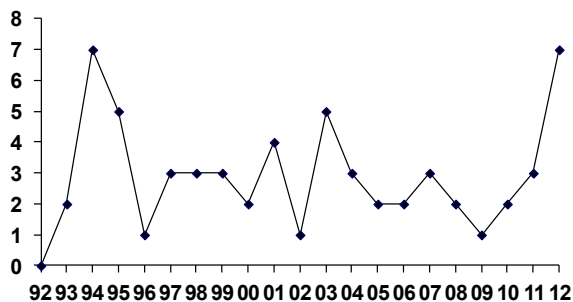
Grauwe Vliegenvanger

(Spotted Flycatcher)

7 territoria waarvan 2 nestvondsten.

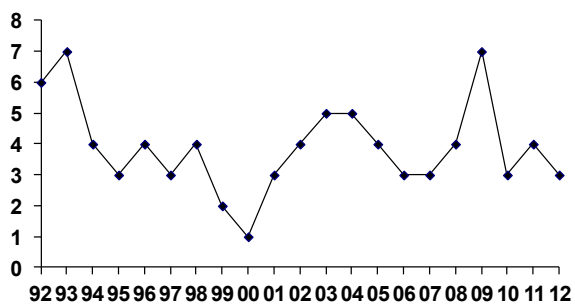
Een sterke toename, wat gezien de algemene afname in Nederland verheugend is. Het zoveelste bewijs van de rijke variatie van de Botshol.

Nederland 1990-2010: matige afname.

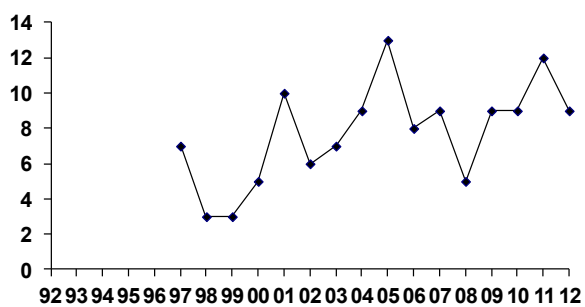
Staartmees (Long-tailed Tit)
3 territoria.

Nederland 1990-2010: matige afname.

Pimpelmees (Blue Tit)
9 territoria.

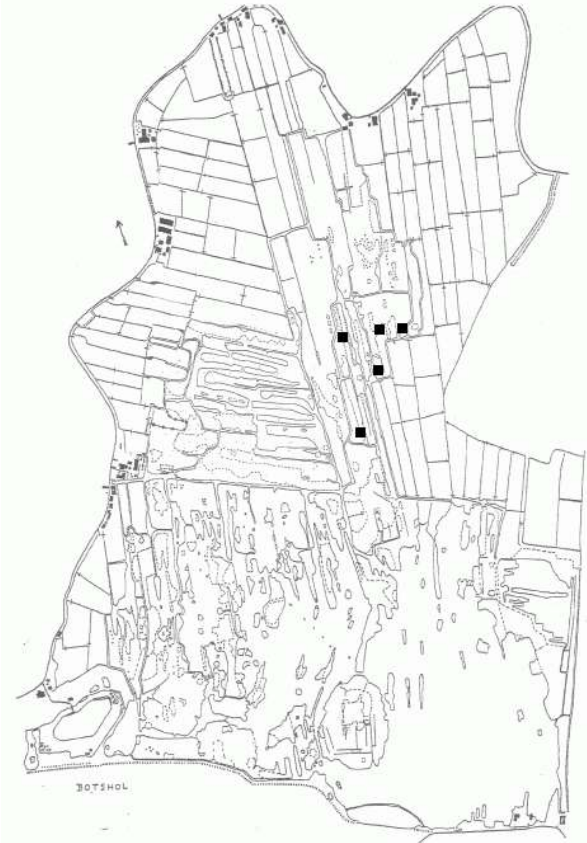
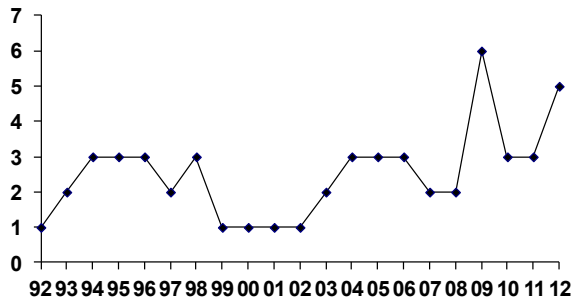
Nederland 1990-2010: matige toename.

Koolmees (Great Tit)

5 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

Nederland 1990-2010: matige toename.

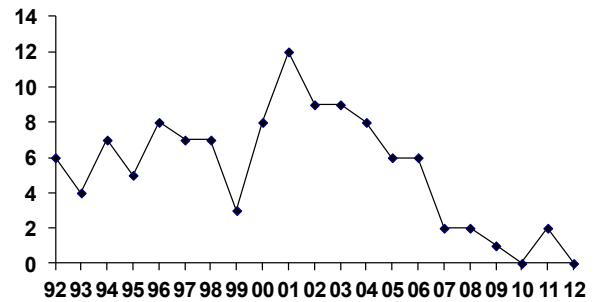

Matkop (Willow Tit)

0 territoria.

Zoals ook elders in Nederland en West-Europa gaat het slecht met deze soort.

Nederland 1990-2010: matige afname.

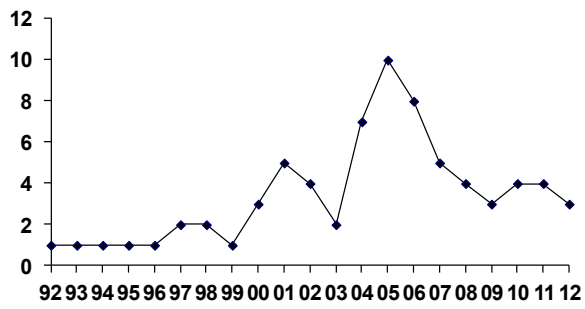

Boomkruiper

(Short-toed Treecreeper)

3 territoria.

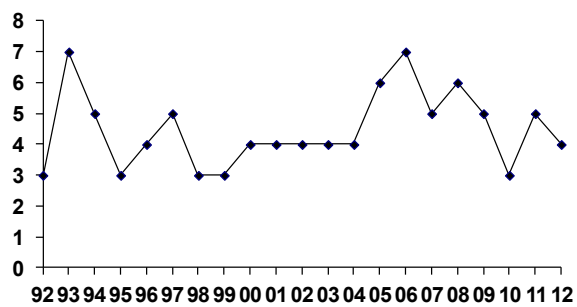
Nederland 1990-2010: matige toename.

Gaai (Jay)

4 territoria.

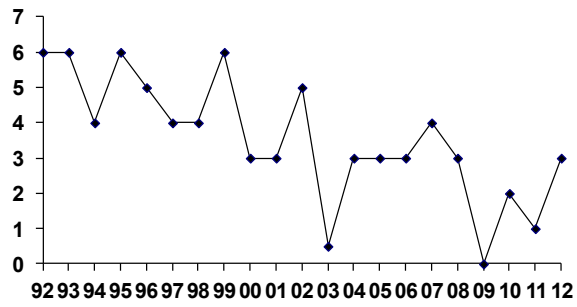
Nederland 1990-2010: matige toename.

Zwarte Kraai (Carrion Crow)

3 territoria, waarvan twee nesten.

Nederland 1990-2010: matige toename.

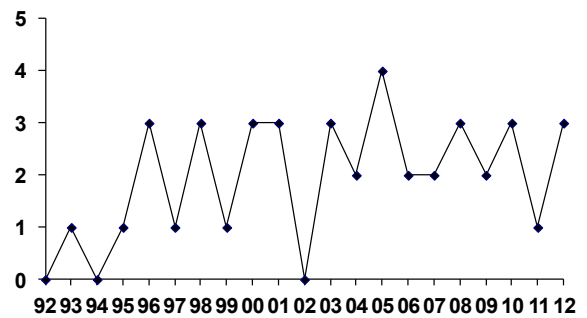

Spreeuw (Starling)

3 territoria.

1 bij de beheerderswoning en 2 bij de fortwoning.

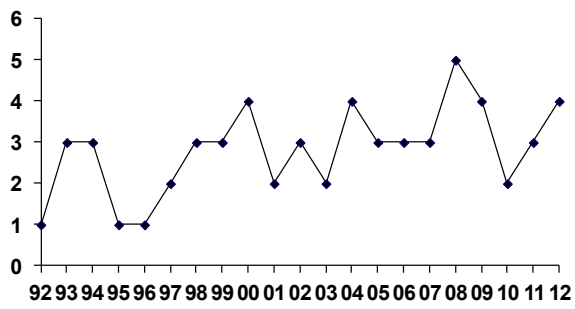
Nederland 1990-2010: matige afname.

Vink (Chaffinch)

4 territoria; wordt alleen geteld in Moeras de Boer (8 ha.).

Nederland 1990-2010: matige toename.

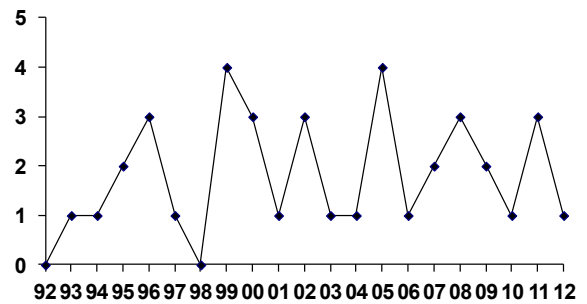

Groenling (Greenfinch)

1 territorium.

Bij de fortwoning.

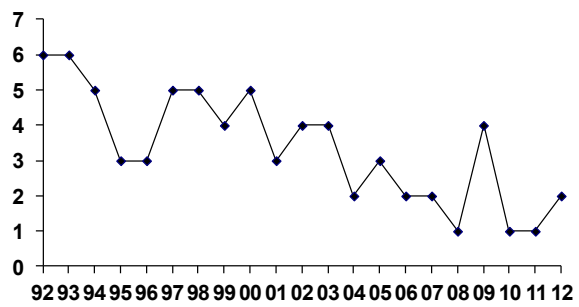
Nederland 1990-2010: matige toename.

Putter (Goldfinch)

2 territoria.

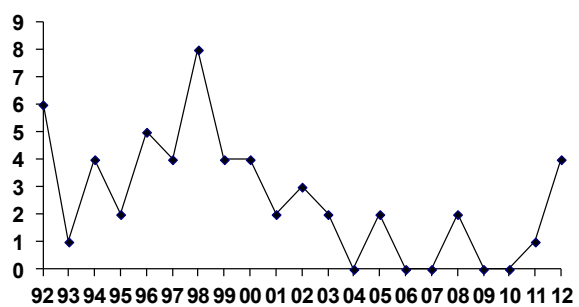
Nederland 1990-2010: sterke toename.

Goudvink (Bullfinch)

4 territoria.

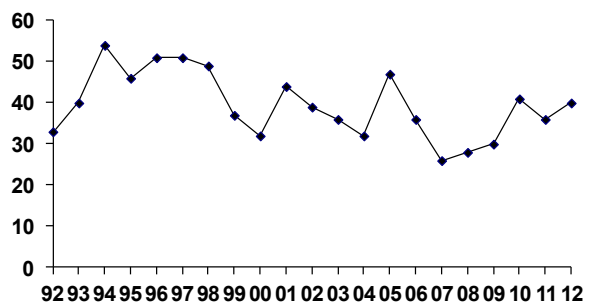
Nederland 1990-2010: matige toename.

Rietgors (Reed Bunting)
40 territoria.

Deze karakteristieke Botsholsoort blijft het goed doen.

Nederland 1990-2010: matige toename.

Afwezige soorten 2012 (*voorgaand jaar of het jaar daarvoor nog als broedvogel aanwezig*)
Roerdomp, Krooneend, Sperwer, Kleine Mantelmeeuw, Visdief, Braamsluiper, Matkop,
Ekster.

Nieuwe of teruggekeerde soorten 2012 (*voorgaande twee jaar afwezig*)
Kievit, Gekraagde Roodstaart.

Losse waarnemingen

Purperreiger: tijdens het inventariseren slechts tweemaal gezien, maar in de zomer regelmatig door anderen (bron: waarneming.nl): 23 juni, 7 juli (op twee plaatsen), 22 juli, 10 aug., 22 aug. Zie ook de foto op de omslag, van een juveniele vogel op 22 juli, waarschijnlijk afkomstig van één van de kolonies in de buurt.

Roerdomp 1 ex. 10 aug. Opvliegend bij Zeven Morgen

Boomvalk: enkele waarnemingen aan de rand van de Botshol, en op 22 juli ook in de Duvelsandam; geen territorium kunnen vaststellen.

Slechtvalk 1 ex. 11 mei, in aanvaring met Havik, bij de nieuwe petgaten.

Zwartkopmeeuw paartje 30 april Grote Wijde

Zwarte Wouw overvliegend naar west, 30 april Grote Wijde

Velduil 1 ex. 30 april, Griend (= Zuid van de Kloosterkolk)

Ooievaar 8 juni overvliegend Petgaten

Watersnip 5 mei oostkant Petgaten

Oeverloper 24 mei Zeven Morgen

Witgat 3 ex. 8 juni, 2 ex. 14 juni, beide in de nieuwe petgaten.

Regenwulp 15 ex. 30 april, op eilandje in Grote Wijde.

Wielewaal: de enige waarneming dit jaar was op 27 mei in het centrum van de Botshol, waar we zeker vaker dan 6x langs zijn gekomen dus de drempel voor een territorium is daarmee niet gehaald.

Ekster 1 ex. 27 mei aan de rand van Botshol, in het noorden.

Roodkeelpieper 1 ex. 11 mei, op 2 meter in de nieuwe petgaten.

Appelvink 1 ex. 8 juni aan de rand van Botshol, in het noorden.

Kneu 4 ex. 17 juni op het Fort (Jan van Winden).

Ringslang 1 ex. van 70 cm lengte, 12 mei Krakeelakker; 1 ex. 30 april Zeven morgen

Bont Zandoogje 25 mei Fort

Nieuwe datumgrenzen in de BMP-handleiding 2011 (t.o.v. de handleiding van 2004):

Fuut 15 april (was 1 mei)

~~Aalscholver 15 maart (was 1 mei)~~

Blauwe Reiger 15 maart (was 15 april)

Bergeend 30 april (was 1 mei)

Krakeend 20 april (was 1 mei)

Krooneend 20 april (was 15 mei)

Kievit 1 april (was 10 april)

Grutto 1 april (was 10 april)

Holenduif 1 maart (was 1 april)

Houtduif 20 april (was 1 mei)

Zomertortel 30 april (was 1 mei)

Koekoek 10 mei (was 15 mei)

Gierzwaluw 15 mei (was 1 juni)

Boerenzwaluw 20 mei (was 1 juni)

Witte Kwikstaart 1 april (was 15 april)

Roodborst 30 april (was 1 mei)

Nachtegaal 5 mei (was 10 mei)

Gekraagde Roodstaart 30 april (was 10 mei)

Cetti's Zanger 15 maart (was 1 april)

Sprinkhaanzanger 30 april (was 1 mei)

Snor 30 april (was 1 mei)

Rietzanger 25 april (was 1 mei)

Bosrietzanger 10 mei (was 15 mei)

Kleine Karekiet 5 mei (was 15 mei)

Spotvogel 10 mei (was 15 mei)

Braamsluiper 30 april (was 1 mei)

Grasmus 25 april (was 1 mei)

Tuinfluitter 30 april (was 1 mei)

Zwartkop 15 april (was 20 april)

Tjiftjaf 10 april (was 15 april)

Fitis 15 april (was 20 april)

Goudhaan 10 april (was 20 april)

Roek 15 maart (was 15 april)

Groenling 15 april (was 1 mei)

Sijs 20 april (was 1 mei)

Kneu 25 april (was 1 mei)

Goudvink 1 april (was 15 april)

Rietgors 15 april (was 1 mei)

Nabeschouwing

Qua 'biomassa' zijn de belangrijkste soorten van Botshol Aalscholver, Grauwe Gans, Kokmeeuw en Lepelaar. Kokmeeuw neemt steeds verder af en de andere drie genoemde soorten groeien al een paar jaar niet verder door in aantal. Mochten deze soorten een negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit, dan is er dus kans op een stabilisatie daarvan.

De achteruitgang van Kokmeeuw is waarschijnlijk grotendeels veroorzaakt door de gecontateerde predatie door Havik op de jongen. Het zal interessant zijn om na te gaan of ook de stabilisatie van Grauwe Gans aan zulke predatie is toe te schrijven. Want dan zouden de in Botshol broedende roofvogels, waar Natuurmonumenten misschien niet altijd even blij is, toch ook regulerend optreden.

Botshol is juist door zijn grote variatie aan biotopen (open water, poeltjes, rietland, struiken, open bos, kooibos, etc.) zo vogelrijk dat het wat dat betreft, en qua biodiversiteit in het algemeen, een belangrijke plaats inneemt in de Randstad. Wij hopen dus ook dat deze grote biodiversiteit behouden blijft en dat er niet in de natuurbouw teveel gestreefd wordt naar uitsluitend open rietland.

Een goede indicatie van deze grote biodiversiteit is dat er, naast de grote aantallen rietvogels zoals Rietzanger en Rietgors, ook een toename is van interessante soorten die juist van de gradientrijke situaties tussen open moeras en moerasbos profiteren, zoals Grasmus, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger en Goudvink. Hierbij past ook de komst dit jaar van Gekraagde Roodstaart, een soort waar het, net als bij de genoemde Spotvogel en Grauwe Vliegenvanger, in Nederland steeds slechter mee gaat.

In de nieuwe petgaten in het noordwesten van de Botshol broeden steeds meer Rietzangers, een goed teken voor de kwaliteit van het nieuwe rietland. Op de open oevers van de nieuwste petgaten hebben dit jaar Kievitten gebroed, maar dat kan een tijdelijke situatie zijn.

Inmiddels broedt de meerderheid van de Lepelaars nu op een eiland in de Grote Wije in plaats van op de klassieke meer verborgen plek, dit tot genoegen van de bezoekers die de vogels nu veel gemakkelijker kunnen zien.

Tot slot hieronder nog een winterbeeld: Botshol is een belangrijke slaapplek van Grote Zilverreiger in Nederland.

Tabel 1. Aantallen territoria 1992-2012, niet-zangvogels.

Botshol broedterritoria	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
Dodaars	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Geoorde Fuut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0
Fuut	17	18	14	18	14	12	15	14	9	10	14	15	10	11	11	14	14	17	17	13	8	
Aalscholver	7	0	15	37	41	59	96	128	133	180	167	146	221	245	205	240	227	235	271	233	210	
Purperreiger	0.5	0	0.5	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0.5	0	0	0	0	0	
Blauwe Reiger	0	1	1	1	2	5	5	9	11	5	6	4	5	3	1	3	4	2	0	0	0	
Kwak	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Roerdomp	1	1	2	1	1	0	0	0.5	0.5	1	1	0.5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
Lepelaar	0	0	0.5	0.5	0.5	0	1	1	3	5	5	9	14	9	11	24	18	29	26	28	28	
Heilige Ibis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	5	4	7	6	4	5	3	0	0	0	
Knobbelzwaan	2	1	2	2	3	1	2	2	1	1	3	1	3	5	0	0.5	3	3	2	3	2	
Kolgans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Grauwe Gans	5	5	5	7	14	18	30	22	13	39	45	82	135	115	113	147	129	166	148	185	171	
Canadagans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Nijlgans	3	3	5	5	2	5	4	3	6	8	5	5	3	4	5	5	12	10	10	7	7	
Bergeend	1	0.5	1	1	0	0	2	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	2	0	1	
Krakeend	0	1	0.5	2	2	2	3	4	2	2	3	3	1.5	2	3	3	4	2	7	3	8	
Wilde Eend	16	11	9	5	6	10	12	16	17	12	10	4	4	14	9	8	18	9	13	17	12	
Slobeend	1	0.5	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kuifeend	0	6	5	4	3	2	2	4	6	4	6	2	3	4	3	4	9	10	23	14	12	
Tafeleend	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Krooneend	6	2	2	3	2	1	13	7	4	3	0.5	2	4	3	3	1	3	2	3	2	0	
Wintertaling	0	0	0	0.5	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0	
Smient	0	0	0	0	2	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	
Zomertaling	0	0	0	0.5	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Scholekster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	
Kievit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	
Wulp	0.5	0	0	0.5	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Houtsnip	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
Wespendief	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0.5	0	0	0	0	0	0	
Bruine Kiekendief	1	1	1	1	1	0	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1.5	2	1.5	1	1.5	1	
Havik	1	1	1	2	2	2	2	2	4	5	4	4	4	4	4	4	3	3	3	2	2	
Sperwer	0	0	1	1	0	0	0.5	1	0.5	0	0	0	0	0.5	1	0	1	0.5	1	1	0	
Buizerd	1	2	4	4	5	5	6	6	5	4	6	4	5	5	6	6	6	5	7	6	6	
Torenvalk	2	2	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	
Boomvalk	2	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0.5	0	0	0	0	0	1	0.5	0.5	0.5	0	
Fazant	4	2	11	16	9	9	6	5	7	5	2	4	4	6	4	5	6	4	5	7	6	
Waterral	8	5	4	5	3	1	4	3	4	2	4	0	0.5	0.5	0.5	2	0	1	0	0	0	
Waterhoen	8	5	8	10	4	3	2	3	4	3	2	1	1	1	2	3	1	1	2	2	2	
Meerkoet	31	29	26	28	17	14	32	23	35	22	21	31	34	31	24	32	22	17	27	21	18	
Kleine Mantelmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	
Kokmeeuw	0	0	15	110	110	62	159	165	190	270	445	475	410	455	566	347	359	195	160	214	126	
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	2	2	1	0	1	1	1	2	0	0	0	
Visdief	0	3	9	9	4	35	13	5	11	9	11	19	16	2	1	0	0	1	0	2	0	
Zwarte Stern	13	6	12	11	5	5	5	4	10	13	15	11	4	2	11	14	10	0	0	5	7	
Houtduif	4	10	6	13	8	7	6	6	4	3	4	3	4	4	2	4	7	3	2	5	6	
Holenduif	4	1	0	1	2	4	3	2	2	3	4	4	1.5	3	1	1	1	1	2	2	2	
Zomertortel	1	1	0	3	2	3	3	1	0	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Turkse Tortel	0	0	0	0.5	1	0.5	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Koekoek	8	11	10	15	13	12	13	11	10	6	6	8	7	9	7	8	8	5	6	6	8	
Bosuil	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0.5	1	1	0	0	1	1	1	2	1	1	
Ransuil	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
IJsvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0.5	1	0	0	0	0	
Grote Bonte Specht	3	3	4	4	3	5	4	5	5	5	6	4	4	6	5	3	6	5	6	6	7	

Tabel 2. Aantallen territoria 1992-2012, zangvogels.

Botshol broedterritoria	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Boerenzwaluw	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boompieper	0	0	0	0	0	0	0	3	4	3	4	3	3	5	6	6	12	15	12	19	15
Witte Kwikstaart	1	3	3	3	3	2	4	3	3	1	1	0.5	3	2	1	1	3	1	1	1	2
Winterkoning*	2	3	7	5	2	7	8	6	7	5	11	6	6	4	4	6	11	9	5	5	8
Heggenmus*	2	3	2	2	2	1	2	0	1	1	2	3	2	1	0	2	1	1	0	0	1
Roodborst*	2	4	2	3	2	1	4	3	1	2	2	1	2	2	2	4	3	1	5	4	1
Nachtegaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Gekraagde Roodstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Blauwborst	0	0	3	3	5	10	10	4	3	1	4	3	7	5	3	2	3	5	4	5	3
Paapje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Merel*	1	4	3	6	6	3	2	2	4	3	5	2	2	1	5	3	3	3	5	3	6
Zanglijster	4	6	5	6	6	4	5	7	7	8	10	5	7	7	5	5	8	5	3	3	9
Sprinkhaanzanger	3	5	8	7	6	6	8	10	8	5	1	2	7	3	8	4	11	5	4	10	10
Snor	6	11	6	11	15	6	7	7	10	12	13	8	8	12	19	10	8	4	7	7	7
Rietzanger	23	29	36	39	56	59	65	76	70	92	54	68	76	72	64	72	88	76	81	112	80
Bosrietzanger	1	1	5	6	4	8	4	2	0	3	6	4	2	1	1	7	0	3	3	6	6
Kleine Karekiet*	7	10	11	12	14	12	7	20	10	13	9	8	13	11	8	11	8	7	5	11	13
Grote Karekiet	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0.5	1	1	1	0	0	1	0	0	0
Spotvogel	5	4	5	1	7	6	3	1	2	3	2	3	4	1	1	1	0	0	1	1	3
Grasmus	0	0	0	0	0	6	1	0	0	0	1	0.5	1	0	2	2	2	3	2	4	6
Braamsluiper	1	1	1	0	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	1	0
Tuinfluit*	2	3	5	4	5	3	3	5	4	3	4	3	6	2	5	4	5	5	7	4	7
Zwartkop*	4	3	2	2	2	2	3	1	3	2	3	2	4	2	3	3	5	5	5	5	6
Tjiftja*	5	6	6	8	7	7	8	4	3	6	6	6	5	4	5	5	8	5	6	7	9
Fitis*	7	12	11	11	14	12	8	11	7	9	8	11	8	11	8	10	11	14	11	14	12
Goudhaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5
Grauwe Vliegenvanger	0	2	7	5	1	3	3	3	2	4	1	5	3	2	2	3	2	1	2	3	7
Staartmees	6	7	4	3	4	3	4	2	1	3	4	5	5	4	3	3	4	7	3	4	3
Matkop	6	4	7	5	8	7	7	3	8	12	9	9	8	6	6	2	2	1	0	2	0
Pimpelmees						7	3	3	5	10	6	7	9	13	8	9	5	9	9	12	9
Koolmees*	1	2	3	3	3	2	3	1	1	1	1	2	3	3	3	2	2	6	3	3	5
Boomkruiper	1	1	1	1	1	2	2	1	3	5	4	2	7	10	8	5	4	3	4	4	3
Wielewaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.5	0	0	0	0	0	0
Gaai	3	7	5	3	4	5	3	3	4	4	4	4	4	6	7	5	6	5	3	5	4
Ekster	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Zwarte Kraai	6	6	4	6	5	4	4	6	3	3	5	0.5	3	3	3	4	3	0	2	1	3
Kauw	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spreeuw	0	1	0	1	3	1	3	1	3	3	0	3	2	4	2	2	3	2	3	1	3
Huismus	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ringmus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Vink*	1	3	3	1	1	2	3	3	4	2	3	2	4	3	3	3	5	4	2	3	4
Groenling	0	1	1	2	3	1	0	4	3	1	3	1	1	4	1	2	3	2	1	3	1
Putter	6	6	5	3	3	5	5	4	5	3	4	4	2	3	2	2	1	4	1	1	2
Appelvink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kneu	1	0	2	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Goudvink	6	1	4	2	5	4	8	4	4	2	3	2	0	2	0	0	2	0	0	1	4
Rietgors	33	40	54	46	51	51	49	37	32	44	39	36	32	47	36	26	28	30	41	36	40

* = alleen geteld in het gedeelte genaamd Moeras de Boer (sample-gebied voor algemene soorten, 8 ha.)